

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

708

Vragen van het lid **Klein** (Klein) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *het artikel «Keuzevrijheid jeugdzorg onder druk»* (ingezonden 18 november 2016).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Rijn** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 7 december 2016).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het artikel «Keuzevrijheid jeugdzorg onder druk»?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Kunt u kort schetsen op welke wijze de keuze tussen het ontvangen van een Persoons Gebonden Budget (PGB) en Zorg In Natura (ZIN) momenteel in de wet is vastgelegd? Dienen volgens u beide mogelijkheden wettelijk gezien momenteel aan burgers/ouders te worden voorgelegd, zoals in het artikel wordt geponeerd?

Antwoord 2

Wanneer een jeugdige of een ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen of stoornissen en de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn, dient de gemeente op grond van artikel 2.3 van de Jeugdwet een voorziening op het gebied van jeugdhulp in te zetten. In de Jeugdwet is in Artikel 8.1.1, eerste lid, het volgende opgenomen: «Indien de jeugdige of zijn ouders dit wensen, verstrekt het college hun een persoonsgebonden budget dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken». Op grond van artikel 8.1.6 van de Jeugdwet licht de gemeente de jeugdige en zijn ouder vooraf volledig, objectief en in voor hem begrijpelijke bewoordingen in over de gevolgen van de keuze voor een budget in plaats van een individuele voorziening in natura.

¹ Reformatorisch Dagblad, 15 november 2016

Vraag 3

In hoeverre vormt «keuzevrijheid» een essentieel onderdeel van de huidige jeugdzorg-wetgeving? In hoeverre dienen burgers altijd toegang te hebben tot de bovengenoemde twee mogelijkheden? In hoeverre dienen burgers altijd de keuze voorgelegd te krijgen tussen de bovengenoemde twee mogelijkheden? Kunt u aangeven hoe expliciet deze keuze gepresenteerd dient te worden?

Antwoord 3

Een essentiële factor voor effectieve hulp is een goede klik tussen hulpverlener en cliënt. Op grond van artikel 2.3, vijfde lid, van de Jeugdwet zijn gemeenten dan ook verplicht om jeugdigen en ouders voor zover redelijkerwijs mogelijk keuzevrijheid te bieden met betrekking tot de jeugdhulp. Veel gemeenten hebben voor jeugdhulp een breed aanbod ingekocht en zijn daardoor in staat om via het aanbod van jeugdhulp in natura voldoende keuzevrijheid te bieden. Indien de betrokkene dat wenst, heeft hij er recht op jeugdhulp te ontvangen op basis van een pgb. Uiteraard moet dan wel aan de wettelijke voorwaarden worden voldaan die in artikel 8.1.1, tweede lid, van de Jeugdwet zijn opgenomen. Kortgezegd: Hij is in staat om de taken van een budgethouder uit te voeren, kan motiveren waarom jeugdhulp in natura niet passend is en de kwaliteit van de jeugdhulp moet gewaarborgd zijn.

Vraag 4

In hoeverre dient het voor burgers duidelijk te zijn dat deze twee mogelijkheden bestaan en dat burgers keuzevrijheid hebben? In hoeverre dienen burgers volgens u op deze twee mogelijkheden gewezen te worden?

Antwoord 4

Als de door de gemeente gecontracteerde jeugdhulp niet voldoet aan de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouders, zal gewezen worden op de mogelijkheid van een pgb. In veel situaties vragen ouders er overigens uit zichzelf al om.

Vraag 5

Herkent u zich in de stelling dat «het ontvangen van een PGB één van de fundamenten in de nieuwe jeugdzorg is», zoals in het artikel wordt geponeerd?

Antwoord 5

De belangrijkste fundamenten van het nieuwe jeugdstelsel zijn het verlenen van integrale hulp op maat, meer ruimte voor professionals en recht doen aan de eigen mogelijkheden van de jeugdigen en ouders zelf. Als er een jeugdhulpvraag is, moet door een wijkteam of een verwijzer worden beoordeeld wat de beste jeugdhulp is voor het betreffende kind. Dit kan heel goed zorg in natura zijn. Ook kan het zijn dat het gezin (voor een deel) zelf in staat is zaken op te lossen.

Vraag 6

Herkent en onderschrijft u de zorgen van de heer Jeroen van der Laan die betoogt «dat identiteitsgebonden jeugdzorg onder druk staat, omdat het krijgen van een PGB lastiger lijkt te worden»?

Antwoord 6

Nee, dat herken ik niet, want een gemeente moet passende jeugdhulp bieden en dus moet een gemeente bij de inkoop ook rekening houden met de inkoop van identiteitsgebonden jeugdhulp. Dat kan door een contract af te sluiten met een aanbieder die deze vorm van jeugdhulp kan leveren. Dit staat los van een keuze voor pgb.

Vraag 7

Hoe kijkt u aan tegen het gegeven dat «het nu lijkt voor te komen dat jeugdteams deze beide opties bewust niet naast elkaar presenteren en daarmee de persoonsgebonden budgetten willen ontmoedigen, waardoor het lastiger wordt om identiteitsgebonden jeugdzorg te verkrijgen», zoals dit in het artikel wordt geponeerd?

Antwoord 7

Het gaat om passende jeugdhulp op maat voor het betreffende kind. Dit kan zowel met jeugdhulp in natura als via een pgb. Zie ook mijn antwoord op vraag 6.

Vraag 8

Kunt u een reflectie geven op het gegeven dat de Monitor Transitie Jeugd (MTJ) dit jaar een fors aantal meldingen heeft ontvangen betreffende het feit dat toegang tot passende jeugdzorg belemmerd werd?

Antwoord 8

Tijdens een bestuurlijk overleg heb ik met de VNG afgesproken om in nauwe samenwerking met cliëntenorganisaties ervoor te gaan zorgen dat gemeenten burgers duidelijker gaan informeren waar zij terecht kunnen. De VNG en ik steunen het pleidooi van cliënten- en ouderorganisaties en erkennen de gesignaleerde problemen en zorgen. Samen met de VNG heb ik daarom gemeenten opgeroepen er nog dit jaar voor te zorgen dat cliënten die hulp zoeken, weten waar ze terecht kunnen en dat cliënten in complexe gevallen, als ze het gevoel hebben van het kastje naar de muur gestuurd te worden, kunnen terug vallen op een aanspreekpunt met mandaat om door te pakken. Het is aan gemeenten om in hun eigen lokale situatie te bepalen hoe een dergelijke doorzettingsmacht wordt vormgegeven.

Vraag 9 en 10

Is het waar dat u eerder een steekproef heeft gehouden onder tien gemeenten, om te onderzoeken of er sprake was van ontmoedigingsbeleid, maar dat kwalitatieve gegevens uiteindelijk hierbij niet te leveren waren? Vindt u dit ook «opvallend», zoals in dit artikel wordt geschetst?

Wat was precies de reden dat deze kwantitatieve gegevens niet konden worden geleverd? Bestaat er een mogelijkheid om deze alsnog te achterhalen, en te leveren? Zo ja, op welke termijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9 en 10

In overleg met de VNG en Per Saldo heb ik een steekproefonderzoek laten doen naar de mate waarin aanvragen om een pgb voor voorzieningen op grond van de Wmo 2015 en Jeugdwet worden geweigerd en de redenen daarvan. Het merendeel van de onderzochte gemeenten kon onvoldoende inzicht geven in aantallen weigeringen en de redenen daarvan, omdat deze informatie niet uit hun systemen te halen is. Gedurende het onderzoek is daarom in overleg met de VNG en Per Saldo, besloten om een kwalitatieve insteek te kiezen. En is besloten geen extra onderzoek te doen, aangezien we gezamenlijk van mening zijn dat een investering in aanvullend onderzoek niet zinvol is. Ook dan zullen we naar verwachting stuiten op dezelfde beperkingen. Uit de steekproef onder tien gemeenten komt naar voren dat gemeenten geen aanvullende weigeringsgronden ten opzichte van de (limitatief) in de Wmo 2015 en Jeugdwet opgenomen gronden hanteren. De bevindingen uit het rapport bieden wel belangrijke handvatten om mee aan de slag te gaan. Derhalve is er afgesproken dat de VNG en Per Saldo een ondersteuningsprogramma pgb ontwikkelen en uitvoeren. Het ondersteuningsprogramma pgb zal gemeenten ondersteunen in het scheppen van heldere kaders voor beleid voor het verstrekken van pgb's.

Vraag 11 en 12

In hoeverre is het volgens u mogelijk dat een dergelijke steekproef, waarbij aldus dergelijke kwantitatieve gegevens niet voorradig zijn, of niet geleverd kunnen worden en daardoor ook niet zijn meegenomen in het onderzoek, goede – dat wil zeggen wetenschappelijk verantwoorde, en logisch herleidbare – resultaten kan opleveren, waar vervolgens goed gestaafe conclusies aan verbonden kunnen worden? Wat betekent het ontbreken van dergelijke kwantitatieve gegevens voor de kwaliteit en representativiteit van een dergelijk onderzoek? Is het volgens u mogelijk representatieve conclusies uit een dergelijke steekproef te trekken?

In hoeverre is het aannemelijk dat het kwalitatieve onderzoek – waarin medewerkers aangaven volgens de richtlijnen te werken – representatieve en kwalitatief hoogstaande resultaten heeft opgeleverd? Is het volgens u aannemelijk dat, wanneer medewerkers in een steekproef aangeven dat ze

volgens de richtlijnen werken, dit dan ook automatisch gebeurt? Anders geformuleerd: omdat medewerkers in deze steekproef aangeven dat ze volgens de richtlijnen werken, betekent dit volgens u dat er dan geen sprake zal zijn van (het hanteren van een) ontmoedigingsbeleid?

Antwoord 11 en 12

De bedoeling van het onderzoek is geweest om een kleine steekproef uit te voeren zodat er in korte tijd een beeld zou kunnen worden geleverd. Gezien de schaal van de steekproef – tien gemeenten- levert het onderzoek signalen en een beeld op en geen wetenschappelijk verantwoorde resultaten. Zoals ook in het antwoord op vraag 10 is aangegeven, levert het rapport belangrijke handvatten om mee aan de slag te gaan. Zie verder mijn antwoord op vraag 10.

Vraag 13

Heeft u een goed beeld van de wijze waarop vandaag de dag aan burgers hun keuzevrijheid met betrekking tot jeugdzorg kenbaar wordt gemaakt? Heeft u enig zicht op de mate waarin er door de verschillende gemeenten in Nederland op dit punt een al dan niet verkapt ontmoedigingsbeleid gehanteerd wordt?

Antwoord 13

Uitgangspunt voor gemeenten is dat er passende jeugdhulp wordt geboden. Daarvoor hanteren gemeenten in het algemeen de werkwijze van een gesprek met de cliënt (huisbezoeken). In het gesprek wordt de hulpvraag besproken en vervolgens bekeken welk aanbod het best passend is. Omdat gemeenten goed en breed jeugdhulpaanbod hebben ingekocht wordt vaak gekozen voor zorg in natura. De precieze wijze waarop gemeenten hierover met hun burgers communiceren is aan de gemeenten zelf en het is allereerst aan de gemeenteraad om het college indien nodig daarop aan te spreken.

Vraag 14 en 15

Bent u het eens met de in het artikel geponeerde stelling dat «om dit onderwerp beter in beeld te krijgen het wenselijk is dat er onderzoek wordt gedaan naar dit mogelijke ontmoedigingsbeleid»? Bent u bereid een dergelijk onderzoek te laten uitvoeren, en hierbij zowel de zorgaanbieders, de gemeentelijke overheden, alsmede het onderwijsveld naar deze praktijk te betrekken? Zo ja, op welke termijn?

Antwoord 14 en 15

Uit het onderzoek komen belangrijke handvatten naar voren om mee aan de slag te gaan. VNG en Per Saldo ontwikkelen daarom een ondersteuningsprogramma. Zie ook mijn antwoord op vraag 10.